

ИКОНОМИКАТА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ В КОНТЕКСТА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯ „ЕВРОПА 2020“

Доц. д-р Емилия Георгиева

Университет за национално и световно стопанство - София

Въведение

Стратегия „Европа 2020“ (известна още като „Стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж“)¹ представлява договорена от Европейския съюз и неговите държави членки програма, чрез която се цели да се „помогне на Европа да се възстанови от кризата и да излезе от нея още по-силна както на вътрешно, така и на международно равнище“.² Тя продължава, от една страна, програмата от реформи, намерили място в т.нар. Лисабонска стратегия (2000-2010 г.) и, от друга, на нея се разчита да запази възприетия социално-икономически модел и подобри конкурентоспособността на Съюза в условията на увеличаващ се брой предизвикателства в глобален мащаб. Приета е през 2010 г. и е програмирана за периода до края на десетилетието, т.е. до 2020 г.

За разлика от Лисабонската стратегия, известна с прекалено големия брой основни цели, подцели, индикатори от различно естество и отчетни доклади годишно, стратегия „Европа 2020“ съдържа само три взаимно подсилващи се приоритета и пет амбициозни измерими, но достижими, цели, подкрепени съответно и от конкретни предложения за тяхното изпълнение. В качеството на основни приоритети се явяват постигането на самите три вида растеж, посочени в наименованието на стратегията - интелигентен растеж (т.е. изграждане на основаваща се на знания и иновации икономика), устойчив растеж (насърчаване на икономиката по посока засилване на нейния екологичен аспект и конкурентоспособност с по-ефективно използване на ресурсите), приобщаващ растеж (стимулиране на икономиката към постигане по-високи равнища на заетост, а оттам - и до социално и териториално сближаване).

¹ Европа 2020. Стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж: http://ec.europa.eu/europe2020/index_bg.htm

² Заключение на Европейския съвет от 17 юни 2010 г.

С оглед спецификата на изброените приоритети и визията на Европейския съюз към 2020 г. Европейската комисия предлага и пет водещи взаимосвързани цели, които по дефиниция следва да се превърнат в цели за постигане и на ниво държави членки. По-конкретно това са: постигане на заетост за 75% от населението (при 70% за Лисабонската стратегия) във възрастовата група 20-64 години; осъществяване на инвестиции в научноизследователска и развойна дейност в размер на 3% от БВП на ЕС (при също толкова в Лисабонската стратегия); реализиране на т.нар. цели „20/20/20“ по отношение на климата/енергията; снижаване на дела на преждевременно напусналите училище под 10% и осигуряване на дял от най-малко 40% на завършилите висше образование млади хора; намаляване на броя на застрашените от бедност европейски граждани с 20 млн. души.

За осъществяване на заложените цели до 2020 г. Европейската комисия предлага седем водещи инициативи, разпределени по трите приоритетни теми както следва: „Съюз за иновации“, „Младеж в движение“ и „Програма в областта на цифровите технологии в Европа“ - в помощ на приоритета за интелигентен растеж; „Европа за ефективно използване на ресурсите“ и „Индустриална политика за ерата на глобализацията“ - в помощ на приоритета за устойчив растеж; „Програма за нови умения и работни места“ и „Европейска платформа срещу бедността“ - в помощ на приоритета за приобщаващ растеж.

Извън визираните седем инициативи, за реализацията на стратегия „Европа 2020“ се предвиждат и други действия, инструменти и механизми, съответно на национално, европейско и дори световно ниво.³ Сред най-значимите и перспективни от гл.т. на философия, потенциал и възможности за реализация са: концепцията за т.нар. „европейски семестър“ („европейско полугодие“), с който се постига обединяване на макроикономическата политика и предвидените в рамките на стратегията структурни реформи; „интегрираните насоки“, съдържащи т.нар. общи насоки на икономическите политики на държавите членки и на Съюза (за периода 2010-2014 г.) и насоките за политиките на държавите членки в областта на заетостта; пакетът за младежка заетост, предложен от Еврокомисията през декември 2012 г.; приетият през февруари 2013 г. от Европейската комисия пакет за социални инвестиции; приетият от Комисията през юли 2013 г. пакет за инвестиции в иновациите; започналата мащабна реформа в областта на политиката за сближаване по посока насочване на инвестициите от петте европейски структурни и инвестиционни фонда (ЕСИФ) към ключови сектори на икономиката, свързани с целите на стратегия „Европа 2020“; механизмът за свързване на Европа, приет през ноември 2013 г.; въведеното през 2013 г. информационно табло на Европейския съюз в областта на правосъдието; приетите от Европейската комисия два акта за единния пазар (Акт за единния пазар I от

³ Виж: Общ доклад за дейността на Европейския съюз - 2013 г. Европейска комисия. Генерална дирекция „Комуникации“: http://europa.eu/general_report/bg, с. 48-113.

април 2011г. и Акт за единния пазар II от октомври 2012 г.); законодателният пакет по въпросите на климата и енергетиката от 2009 г.; общата търговска политика на Съюза като средство за запазване (а при необходимост) и преосмисляне на мястото на Европейския съюз в световното предлагане и др. Специално внимание заслужава да бъде отделено на приетия през ноември 2014 г. от новата Европейска комисия (под ръководството на Жан-Клод Юнкер) за периода 2015-2017 г. „План за инвестиции за Европа“, както и на дългосрочния бюджет на Съюза за следващия финансов период (2014-2020 г.), в който по перата, свързани с реализацията на по-висок икономически растеж и създаването на повече и по-качествени работни места, са предвидени общо 47% от всички средства, или 450,7 млн. евро.

Икономиката на Европейския съюз в края на първата половина от изпълнението на стратегия „Европа 2020“

Представянето на икономиката на Европейския съюз пет години след старта на стратегия „Европа 2020“ изисква най-малко няколко уточнения, сравнения и уговорки. Най-напред е необходимо да се отбележи, че не съществуват различия по отношение както на най-общата оценка за нея, така и за това как изглежда тя в края на XX и началото на XXI век. Наред с реализираните значителни постижения през десетилетието на 90-те години на XX век (изграждането в основни линии на вътрешния пазар на Съюза; преминаването в третия етап от създаването на икономическия и паричен съюз на Европейския съюз и въвеждането в предвидения срок - 01.01.1999 г., на единната европейска валута; постигнатата макроикономическа стабилност и икономическа конвергенция), в параметрите на редица от най-важните показатели се констатира неблагоприятни стойности и тенденции.⁴ Така например, Европейският съюз изостава от главните си конкуренти (най-вече от САЩ) по темпове на растеж и по дял на безработицата и отхвърлените от обществото хора. На границата между двете столетия (и хилядолетия) около 10% (15 млн. души) от гражданите на Евросъюза в трудоспособна възраст са без работа; застаряващото население създава сериозни проблеми пред системите за социални грижи и социално осигуряване; недостатъчно голям е броят на МСП, които израстват в световни лидери; ниска е резултатността на изследователската работа и т.н. С една дума, икономиката на Европейския съюз се нуждае от далеч по-висока динамичност и, което допълнително се привнася като нов елемент, светът е изправен пред коренна промяна на парадигмата в резултат на появата на нови двигатели на развитието - глобализацията и т.нар. „нова икономика“ („нова икономика на познанието“).

⁴ Виж: Стратегия за икономическо и социално обновление на Европа. Документ, представен от Европейската комисия на вниманието на извънредния Европейски съвет от Лисабон, 23-24 март 2000 г.: http://sf.mon.bg/lisabon_strategy.pdf.

След като отчита фактите и новите предизвикателства на времето, Европейският съюз приема през месец март 2000 г. в Лисабон стратегия за икономическо и социално обновяване през десетилетието 2000-2010 г.⁵ Специално в избраните от нас като център на доклада области - икономически растеж и заетост, се поставят следните общи политически цели: „да бъде осигурен ускорен и устойчив икономически растеж“; „да бъде възстановена пълната заетост“; „безработицата да бъде сведена до равнищата, постигнати от най-напредналите страни“; „да бъдат модернизираны системите за социална защита“. В конкретни цифри това означава, че най-малко за първите две години (2000 и 2001 г.) „се прогнозира растеж от 3%, а нетното нарастване на новосъздадените работни места се очаква да възлезе на повече от 1%, или 1,5 млн. нови работни места всяка година“. Освен това, реализирането на целта за намаляването на безработицата може да бъде постигнато за сметка на повишаването на заетостта от постигнатите 61% през 2000 г. на повече от 65% до 2005 г. и колкото се може по-близо до 70% към 2010 г.; намаляването до 2010 г. на средното равнище на безработицата в Европейския съюз до постигнатите около 4% в най-напредналите държави; нарастването на относителния дял на заетите жени от 51% през 2000 г. на повече от 60% към 2010 г.⁶

Направените към средата на изпълнението на Лисабонската стратегия (2004 г.) от специално създадената комисия от експерти под ръководството на Вим Кок (бивш министър-председател на Нидерландия) констатации, че има опасност тази стратегия да се превърне в „синоним на пропуснатите цели и неизпълнените обещания“ не само че се потвърждават, но и постигнатият в продължение на много години икономически и социален напредък е заличен вследствие на въздействието на последната световна финансова и икономическа криза. Процесът на възстановяване на икономиката на Съюза налага не само да бъдат разкрити и анализирани внимателно нейните основни слабости и вътрешни дисбаланси, но и да се намерят възможно най-адекватните мерки за излизане от кризата.

Като взема предвид обстоятелството, че няма сериозни шансове скоро да се върне на своите равнища отпреди кризата, Евросъюзът предприема следващата стъпка по посока на своето превръщане в „интелигентна, устойчива и приобщаваща икономика“. В рамките на стратегия „Европа 2020“ са предвидени три сценария за Европа до 2020 г., известни под наименованията „устойчиво възстановяване“, „бавно възстановяване“ и „загубено десетилетие“. Пет години след началото на реализацията на разглежданата стратегия напредъкът може да се определи като смесен, а резултатите по изведените от нас с предимство предизвикателства в областта на растежа и заетостта/безработицата могат да бъдат оценени от различни гледни точки.

⁵ Виж: Стратегия за икономическо и социално обновление на Европа. Документ, представен от Европейската комисия на вниманието на извънредния Европейски съвет от Лисабон, 23-24 март 2000 г.: http://sf.mon.bg/lisabon_strategy.pdf.

⁶ Пак там.

Свързан като правило с увеличаването на производствените възможности / производствения потенциал на икономиката, икономическият растеж е не само обект на специално внимание в теоретичните изследвания, но и заема централно място при осъществяването и на равнище Европейски съюз конкретни измервания, наблюдения и анализи. И в рамките на Евросъюза, и по-конкретно на неговата статистическа служба (Евростат), той се разглежда като процес на реално увеличаване на обема на съвкупното производство, осъществявано в дадена икономика за определен период от време и операционализиращо се чрез динамиката във времето на реалния БВП (като процентно изменение спрямо предходната година). Дава възможност за сравняване на динамиката на икономическото развитие както във времето, така и между различни по размер икономики.

От публикуваните от Евростат данни за последните 10-12 години (виж табл. 1) се констатира, че в девет от тях (вкл. и през 2014 г.) ръстът на реалния БВП на ЕС-28 е положителен, през една (2013 г.) е нулев, а в останалите две (2009 и 2012 г.) е отрицателен. Параметрите му са в рамките на 3,4% (2006 г.) и -4,4 % (2009 г.), като най-високият положителен за разглеждания период (2003-2014 г.) е постигнат през предкризисната 2006 г., а най-високият отрицателен - през пиковата за годините на кризата 2009 г. Според пролетната прогноза на Европейската комисия⁷ очакванията са той да достигне ниво от 1,8% през 2015 г. и 2,1% през 2016 г., но да не може да достигне този на САЩ - съответно от 3,1% за 2015 г. и 3,0 за 2016 г., на Китай - от 7,0% за 2015 и 6,8% за 2016 г., както и на света - 3,5 за 2015 г. и 3,9% за 2016 г.

Таблица 1. Ръст на реалния БВП на ЕС-28, Еврозоната и САЩ

Формати или отделни държави	Години											
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ЕС-28	1,5	2,5	2,0	3,4	3,1	0,5	-4,4	2,1	1,7	-0,5	0	1,3
Еврозона-19	0,7	2,2	1,7	3,3	3,1	0,5	-4,5	2,0	1,6	-0,8	-0,4	0,9
САЩ	2,8	3,8	3,3	2,7	1,8	-0,3	-2,8	2,5	1,6	2,3	2,2	2,4

На базата на приведените като конкретен пример данни може да се направи най-общият извод, че икономиката на Европейския съюз бавно се възстановява, но причини от различно естество все още водят до значителна уязвимост на растежа. Зад посочените за Евросъюза и Еврозоната общи стойности се крият значителни различия между отделните държави членки, което показва, че възстановяването на равновесието има твърде несиметричен характер. Геополитическите напрежения също се отразяват неблагоприятно върху темпа на икономическия растеж и

⁷ Виж: European Economic Forecast. Spring 2015. European Commission. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2015: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2015/pdf/ee2_en.pdf

крият макроикономически рискове от различно естество. Продължава да се наблюдава значително намаляване на потенциала за растеж на Европейския съюз, като според най-новите оценки той е спаднал от малко над 2 % преди 10 години до под 1 % към края на 2014 г.⁸

Констатираният системно по-нисък ръст в икономиката на Европейския съюз в сравнение с този на неговите основни икономически партньори се дължи на различни причини, но като основна се посочва най-вече задълбочаващата се разлика в производителността на труда. Освен това в годините преди световната финансова и икономическа криза могат да се посочат и други немалко на брой области, в които постигнатият напредък не е достатъчно бърз (отново в сравнителен план), както и да се припомни, че само реализирането на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж може да осигури икономика с наличие на добавена стойност, високо ниво на заетост и подходящо представителство при оформянето на бъдещия световен икономически рег.

Актуалното състояние на заетостта и социалната ситуация в Европейския съюз⁹ будят не по-малко безпокойство и загриженост, отколкото тези при растежа. За 15 години, 10 от които преминали под знака на посланията на Лисабонската стратегия и 5 под знака на стратегия „Европа 2020“, равнището на заетостта преминава през трансформации, които го отдалечават от заложената в стратегия „Европа 2020“ цел от 75% през 2020 г. Специално при възрастовата група 20-64 години, за която се отнасят тези визирувани най-малко 75%, наблюдаваната между 2000 и 2008 г. устойчива възходяща тенденция, изразяваща се в увеличаващ се от 66,6% (за ЕС-27) дял на такъв от 70,3%, преминава в тенденция, за която е характерен постепенен спад в следните граници - 68,9% през 2009 г., 68,5% през 2010 г., 68,4% през 2012 г. А като се отчете времевият лаг между осъществяваните мерки в подкрепа на по-доброто функциониране на трудовите пазари и почувстваните реални подобрения, както и бавният темп на реформите в това отношение в някои държави членки, то несъмнено има основание да се предполага, че разликата от 6-7% до референтната стойност (цел) за 2020 г.

⁸ Виж: Доклад на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейската централна банка и Европейския икономически и социален комитет. Доклад за механизма за предупреждение за 2015 г. COM(2014) 904 final, Брюксел, 28.11.2014 г., с. 6-7: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/2015/amr2015_bg.pdf.

⁹ Виж: по-подробно: Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите. Преглед на резултатите от стратегията „Европа 2020“ за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. Брюксел, 5.3.2014. COM(2014) 130 final: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/europe2020stocktaking_bg.pdf; Доклад на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейската централна банка и Европейския икономически и социален комитет. Доклад за механизма за предупреждение за 2015 г., Брюксел, 28.11.2014, COM(2014) 904 final: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/2015/amr2015_bg.pdf; Проект на съвместен доклад за заетостта на Комисията и Съвета, придружаващ Съобщението на Комисията относно годишния обзор на растежа за 2015 г. Брюксел, 28.11.2014, COM(2014) 906 final: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/2015/jer2015_bg.pdf.

няма да може да бъде наваксана. Според Еврокомисията очакваното слабо увеличение на равнището на заетостта през оставащата част от периода ще позволи да се достигне заетост едва от 71,8% през 2020 г., а към пазара на труда ще се наложи да се привлечат допълнително 16 млн. души.¹⁰

На фона на общите песимистични констатации за Съюза още по-тревно звучат тези за актуалното състояние и напредъка при заетостта на национално равнище.¹¹ Като се отчита фактът, че по този показател има държави (напр. Обединеното кралство), които нямат фиксирана цел; такива, които имат доста по-ниска от референтната (напр. Хърватия - 59%, Малта - 62,9%, Италия - 68%), около или доста над референтната (напр. Дания, Нидерландия и Швеция - 80 и над 80%), то несъмнено следва да се предположи, че ще е необходимо различно време, за да я осъществят. Към настоящия момент, извън Малта, която е постигнала своята доста ниска (по отношение на общата) цел, на най-близко отстояние до националните си цели (съответно от 80% и 77%) са Швеция и Германия. Обратно, в другия край на класацията има няколко държави, като например Гърция, Испания, Хърватия, Румъния и Ирландия, при които има не само най-голяма разлика с националните цели (в някои случаи дори с над 10%), но и равнище на заетост, значително по-ниско от това на останалите държави - членки на Евросъюза.

Извън посоченото, в рамките на Европейския съюз се наблюдават сериозни разлики в постиженията на държавите членки по оста север - юг, Северна и Централна, от една страна, и Източна Европа, от друга. Докато на север, в една Швеция например, през 2012 г. равнището на заетостта е установено на 79,4%, на юг - в Гърция, то е на ниво от едва 55,3%, или амплитудата възлиза на 24,1 п.п. Две години по-късно, през 2014 г., разликата между най-ниската и най-високата стойност в Европейския съюз отново е между Швеция и Гърция и възлиза вече на 26,7 п.п.

Успоредно с равнището на заетост Европейската комисия наблюдава и това на безработицата, в т.ч. и на младежката. По повод на наличните данни за периода след 2004 г. Комисията констатира (и в същото време прогнозира), че, макар да е все още на високи равнища, безработицата в ЕС-28 (и неговите основни конкуренти в лицето на САЩ и Япония) продължава бавно да намалява (виж табл. 2).¹² Това се забелязва особено след 2013 г.¹³

¹⁰ Виж: Доклад на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейската централна банка и Европейския икономически и социален комитет. Доклад за механизма за предупреждение за 2015 г. COM (2014) 904 final, Брюксел, 28.11.2014 г., с. 4: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/2015/amr2015_bg.pdf

¹¹ Пак там, с. 6 и сл.

¹² Виж: European Economic Forecast. Spring 2015. European Commission. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2015: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2015/pdf/ee2_en.pdf

¹³ Между 2004 и 2008 г. коефициентът на безработица намалява с над 2 п.п. Между 2008 и 2013 г. сезонно коригираният коефициент на безработица в ЕС-28 се увеличава от 7,0% на над 10%. Виж: Евростат: <http://ec.europa.eu/eurostat/>

Таблица 2. Безработицата в ЕС, Еврозоната, САЩ и Япония за периода 2013 - 2016 г.

Формати или отделни държави	Години			
	2013	2014	2015	2016
ЕС-28	10,9	10,2	9,6	9,2
Еврозона-19	12,0	11,6	11,0	10,5
САЩ	7,4	6,2	5,4	5,0
Япония	4,0	3,6	3,6	3,5

Визираните по-горе данни се конкретизират и допълват в документи на Комисията със следните факти - коефициентите на безработица сред младите хора и нискоквалифицираните лица са структурно по-високи; коефициентите на безработица при по-възрастните работници са по-ниски; коефициентите на безработица сред мъжете и жените са почти идентични за периода след 2009 г. и т.н.¹⁴ По държави за разглеждания период (2013-2014 г.) отново Гърция оглавява класацията на най-зле представилите се с 27,3% за 2013 г. и 26,4% за 2014 г., следвана от Испания съответно с 25,6% за 2013 г. и 24,1% за 2014 г., Хърватия с 16,6% за 2013 г. и 16,5% за 2014 г. и други държави, сред които Кипър, Словакия, останалите (извън Гърция и Испания) държави от PIIGS (Португалия, Ирландия и Италия), държавите от групата БЕЛЛ (България, Естония, Латвия и Литва) и т.н. За разлика от амплитудата при заетостта, тази при безработицата е малко по-ниска - 22,2 п.п. между Гърция и Австрия за 2013 г. и 21,4 п.п. между Гърция и Германия за 2014 г.

Що се отнася до България, то тя попада в групата държави - членки на ЕС, в които са установени дисбаланси, вкл. и такива, свързани с пазара на труда. Заетостта във възрастовата група 20-64 г. е на равнище, все още твърде отдалечено от крайната цел на страната за 2020 г. (76,0%). Макар да бележи спад през 2014 г., в сравнение с предходните две години (2012 и 2013 г.), безработицата при групата 20-64 г. остава на все още високо равнище (11,3% през 2014 г.), а тази при лицата между 15-74 г. е дори с 0,1% по-висока отново за 2014 г. Освен това дълготрайната безработица остава все още висока, а констатираният спад от около 5 п.п. при младежката (15-24 г.) през 2014 г. в сравнение с 2013 г. се нуждае от по-нататъшна стабилизация. Прогнозите на Европейската комисия за 2015 и 2016 г. като цяло са оптимистични (10,4% за 2015 г. и 9,8% за 2016 г.), но без мониторинг и политически действия едва ли ще бъде възможно да се подобрят трудовите и социалните показатели в страната до референтните нива по стратегия „Европа 2020“.

¹⁴ Виж: Доклад на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейската централна банка и Европейския икономически и социален комитет. Доклад за механизма за предупреждение за 2015 г. COM(2014) 904 final, Брюксел, 28.11.2014 г., с. 4.

Използвана литература:

1. Годишен обзор на растежа. Приложение 1: Доклад за напредъка по стратегия „Европа 2020“. Брюксел. 12.01.2011, COM(2011) 11 окончателен: http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com%282011%290011_/com_com%282011%290011_bg.pdf
2. Доклад на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейската централна банка и Европейския икономически и социален комитет. Доклад за механизма за предупреждение за 2015 г. COM(2014) 904 final, Брюксел, 28.11.2014 г., с. 6-7. http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/2015/amr2015_bg.pdf
3. Европа 2020. Стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж: http://ec.europa.eu/europe2020/index_bg.htm
4. Евростат: <http://ec.europa.eu/eurostat>
5. Закljučения на Европейския съвет от 17 юни 2010 г. https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/BG/ec/115367.pdf
6. Общ доклад за дейността на Европейския съюз 2013 г. Европейска комисия: http://europa.eu/publications/reports-booklets/general-report/index_bg.htm
7. Пакт за растеж и работни места, създаден с решение на Европейския съвет от 28-29.06.2012г.: http://ec.europa.eu/news/eu_explained/121022_bg.htm
8. Проект на съвместен доклад за заетостта на Комисията и Съвета, придружаващ Съобщението на Комисията относно годишния обзор на растежа за 2015 г. Брюксел, 28.11.2014. COM(2014) 906 final: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/2015/jer2015_bg.pdf
9. Стратегия за икономическо и социално обновление на Европа. Документ, представен от Европейската комисия на вниманието на извънредния Европейски съвет от Лисабон, 23-24 март 2000 г.: http://sf.mon.bg/lisabon_strategy.pdf
10. Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите. Преглед на резултатите от стратегията „Европа 2020“ за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. Брюксел, 5.3.2014. COM(2014) 130 final: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/europe2020stocktaking_bg.pdf и Приложения към Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите. Преглед на резултатите от стратегията „Европа 2020“ за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. Брюксел, 5.3.2014. COM(2014) 130 final, Annexes 1 to 3: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/europe2020stocktaking_annex_bg.pdf
11. Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите. Годишен обзор на растежа за 2015 г. Брюксел, 28.11.2014. COM(2014) 902 окончателен. http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/2015/ags2015_bg.pdf
12. European Economic Forecast. Spring 2015. European Commission. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2015: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2015/pdf/ee2_en.pdf